

Karmel 4/1979

Brev till Teresa av Avila

Av Kardinal Albino Luciani (Påve Johannes Paulus I)

Kära Sankta Teresa!

Oktober är den månad då man firar Er fest, och jag tänkte att Ni kanske skulle tillåta mig att brevledes underhålla mig med Er.

Den som beundrar den berömda marmorgruppen av Bernini, i vilken Ni framställs genomborrad av pilen från en seraf, tänker på Era visioner och extaser. Och det med rätta. Mystikern, hänryckningarnas Teresa, är även hon en sann Teresa. Men sann är också den *andra* Teresa som jag tycker ännu mera om; hon som står oss närmare och som man finner i *Boken om mitt liv* och i hennes brev.

Det är det praktiska livets Teresa, som erfar samma svårigheter som vi och som på ett skickligt sätt bemästrar dem. Hon kan le, skratta och få en att skratta. Hon rör sig med lätthet i världen och finner sig tillrätta i de mest olikartade omständigheter. Detta lyckas henne tack vare hennes mångfaldiga naturliga gåvor, men framförallt tack vare hennes ständiga förening med Gud.

Reformationens tidevarv börjar, Kyrkans situation i Tyskland och Frankrike är kritisk. Ni inser det och skriver: "För att rädda en enda av de själar som där går förlorade, skulle jag velat ge mitt liv, tusen gånger om. Men jag var en kvinna!"

En kvinna, men en kvinna som uppväger tjugo män. Hon lämnar inga medel oprövade; hon lyckas med att genomföra en storartad reform inom sin orden, och genom sitt verk och sina skrifter inverkar hon på hela Kyrkan. Hon och Katarina av Siena är de enda kvinnorna som har blivit upphöjda till kyrkolärare.¹

En kvinna med klart språk och elegant, vass fjäderpenna. Ni hade en mycket hög uppfattning om ordenskvinnornas uppgift, men trots detta skrev Ni till Pater Gracián: "För Guds kärleks skull, se noga upp med vad Ni gör! Lita aldrig på nunnor, ty när de vill genomdriva något använder de alla upptänkliga medel."

¹ Sedan detta skrevs har även Thérèse av Jesusbarnet utnämnts till kyrkolärare (1997).

Och till Pater Ambrosius säger Ni att Ni inte tar emot en postulant som han föreslagit: "Ni får mig att skratta när Ni säger att Ni kunde känna denna själ genom blotta åsynen av henne. Så lätt är det inte att känna kvinnorna."

Från Er härstammar också den kärnfulla definitionen av djävulen: "Denne stackars olycklige, som inte kan älska."

Till prästen Sancho Davila skriver Ni: "Förströddhet under korbönen känner även jag till och jag har talat med Pater Domingo (Bañez, en berömd teolog) i bikten. Han rådde mig att inte bry mig om det, och detsamma säger jag till Er, ty det är ett obotligt ont."

Det är ett råd för det andliga livet, men Ni har också med fulla händer utdelat råd för del dagliga livet. Pater Gracián har Ni till och med gett rådet att använda en tamare åsna under sina resor, en som inte har för vana att kasta av bröderna, eller också låta sig bindas fast på åsnan för att inte falla av.

Men det är i kampens ögonblick som Ni är oöverträfflig. Nuntien sätter Er i husarrest i klostret i Toledo och betecknar Er som ett "rastlöst, vagabonderande, olydigt och trotsigt fruntimmer . . ." Men Era brev från klostret till kung Filip II, till furstar och prelater reder ut alla problem.

Er slutsats blir: "Teresa ensam är ingenting värd; Teresa och två dukater är ännu mindre värt; men Teresa, två dukater och Gud förmår allt."

Enligt min åsikt är Ni ett lysande exempel på ett fenomen som ständigt på nytt upprepar sig i den katolska kyrkans liv.

Kvinnorna har i sig ingen ledande funktion – denna är hierarkin förbehållen – men mycket ofta verkar de inspirerande, pådrivande och ofta påverkar de även historiens gång. Å ena sidan blåser Anden "vart den vill", å andra sidan är kvinnan mer mottaglig för den religiösa verkligheten och bättre i stånd att generöst satsa sig själv för stora verk.

Detta är förklaringen till det stora antalet heliga kvinnor, mystiker och ordensgrundarinnor i katolska kyrkan. Därtill måste man också nämna de kvinnor som initierat olika asketiskt-teologiska rörelser, vars inflytande utbredd sig vida omkring.

Marcella, en romersk adelsdam vom ledde ett slags kloster för rika och bildade patricier på Aventinen, var medhjälpare till den helige Hieronymus vid översättningen av Bibeln.

Madame Barbe Acarie hade inflytande på betydande personligheter såsom jesuiten Coton, kapucinen de Canfelt, till och med på François de Sales och många andra. Hennes inflytande präglade den franska spiritualiteten under det tidiga 1600-talet. Prinsessan Amalie av Gallitzin spred genom sin ”krets från Münster, vilken till och med Goethe uppskattade, en strömning av intensivt andligt liv i hela Nordtyskland. Sofia Cwetchina (1782-1857, mest känd som Madame Swetchine), en rysk konvertit, blev i början av 1800-talet i Frankrike andlig ledare för lekmän och präster av den mest betydande rang.

Jag skulle kunna nämna många andra, men jag återkommer till Er, som för den helige Johannes av Korset och de första reformerade karmelitbröderna var mer en andlig moder än en dotter. Idag ter sig detta så enkelt och problemfritt, men på Er tid var det alls inte på det sättet.

Å ena sidan stod Ni, rik på karismer, på inre glöd och ljus som Gud gett Er för Kyrkans räkning; å andra sidan stod nuntien eller rättare sagt hierarkin, som hade att bedöma angående äktheten av Era karismer. Till att börja med utföll nuntiens dom negativt på grund av felaktig information, men sedan de nödvändiga förklaringarna givits och sakerna blivit bättre undersökta, förklarade hierarkin att den godkände allt och Era gåvor kunde användas till förmån för Kyrkan.

I våra dagar talas det mycket om karismer och hierarki. Eftersom Ni var en sådan specialist på detta område, tillåter jag mig att ur Era verk härleda följande principer:

- 1. Den helige Ande står över allt. Det är från honom som både karismerna och herdeämbetets makt härrör. Det tillkommer den helige Ande att förverkliga en harmonisk överensstämmelse mellan hierarki och karismer och att främja enheten i Kyrkan.
- 2. Både karismer och hierarki är nödvändiga för Kyrkan, men på olika sätt. Karismerna verkar såsom pådrivande faktorer, de befordrar framsteg och förnyelse. Hierarkin måste snarare verka som ett slags broms till förmån för stabilitet och klok försiktighet.
- 3. Ibland händer det att karismer och ämbete sammanfaller. Några karismer har blivit givna särskilt till innehavarna av herdeämbetet, till exempel gåvan att leda, vilken Paulus omnämner i sitt första brev till korinthierna. Därför kan karismatiker inte, under förevändning att besitta en karism, undandra sig hierarkins ledning. Ty det är hierarkin som reglerar de viktigaste etapperna i Kyrkans liv.

– 4. Karismerna är inte reserverade för vissa människor. De kan ges åt alla: präster och lekmän, män och kvinnor. Men det är en sak att *kunna ha* karismer och en annan att *verkligen ha dem*.

I Er bok *Klosterstiftelserna* (kap. 8,7) läser jag: "En kvinna försäkrade sin biktfader att Jungfru Maria ofta brukade besöka henne och talade med henne, ibland i över en timme, och då uppenbarade framtiden och många andra saker. Då det bland många underligheter också fanns ett och annat som verkade äkta, så ansåg man allt vara sanning.

Jag förstod genast vad det hela rörde sig om ... men jag nöjde mig med att säga till biktfadern att han skulle avvakta utgången av profetiorna, och informera sig om biktbarnets livsföring och även begära andra tecken på hennes helighet. Slutligen förstod man att det hela rörde sig om idel överspändhet."

Kära heliga Teresa, om Ni ändå vore här idag! Termen "karism" används i de mest bisarra omständigheter. Man delar ut titeln "profet" på löpande band; till och med åt studenter som motsätter sig polisen på offentliga platser och åt *guerilleros* i Latinamerika. Man sätter karismatikerna i motsättning till hierarkin. Vad skulle Ni säga om detta, Ni som lydde Era biktfäder även då det var uppenbart att deras råd inte stod i samklang med det som Gud ingett Er i bönen?

Tro nu inte att jag är en pessimist. Jag hoppas att detta med att vilja upptäcka karismer överallt bara är en övergående modevåg. Å andra sidan vet jag att den helige Andes äkta gåvor alltid åtföljs av missbruk och falska gåvor. Men trots detta har Kyrkan alltid gått vidare framåt.

I den unga kyrkan i Korinth, till exempel, fanns det en stor mängd av karismer, men ändå var aposteln Paulus en smula bekymrad över de missförhållanden som här och där trädde i dagen. Denna företeelse upprepades under kyrkohistoriens lopp i än större mått.

Två kvinnor, Priscilla och Maximilla, vilka understödde och finansierade Montanus lära i Mindre Asien, började "karismatiskt" predika en moralisk väckelse bestående av stor stränghet, totalt avvisande av äktenskapet och en absolut beredskap för martyriet. Det slutade med en motsättning mellan biskoparna och de "nya profeterna", män och kvinnor som "uppfyllda av Anden" predikade och delade i sakramenten medan de väntade på Kristus som vilket ögonblick som helst kunde komma för att inviga tusenårsriket.

På den helige Augustinus tid levde Lucilla från Kartago, en rik fru, som hade blivit tillrättavisad av biskop Cecilianus därför att hon varje gång innan hon tog emot kommunionen tryckte en liten benbit från ett helgon mot sitt hjärta. Förargad och utom sig uppbådade Lucilla en grupp andra biskopar emot Cecilianus.

Hon förlorade en process inför det afrikanska episkopatet; gruppen protesterade utan framgång hos påven, sedan vid konciliet i Arles och sedan hos själve kejsaren. Slutligen startade man en egen kyrka. Så fanns det i nästan alla afrikanska städer två biskopar, två katedraler besökta av två olika kategorier av troende, vilka till och med pryglade varandra när de träffades. Å ena sidan var det katolikerna och å andra sidan anhängarna till Donatus och Lucilla.

Donatisterna kallade sig de "rena". De satte sig inte på en stol där det förut suttit en katolik, utan att först ha torkat av den med ärmen. De undvek de katolska biskoparna som pesten. De åberopade sig på Evangeliet mot Kyrkan, vilken de påstod vara understödd av kejsarlig auktoritet. De ställde till och med upp stridstrupper.

Den saktmodige Augustinus blev en gång så upprörd att han skrev: "Om ni nu längtar efter martyriet så mycket, varför tar ni då inte ett rep och hänger er?"

På 1700-talet var det nunnorna i Port Royal. En av deras abbedissor, Moder Angélique, hade börjat i stor stil: hon hade "karismatiskt" förnyat både sig själv och klostret och förbjudit till och med systrarnas föräldrar att komma på besök. Utrustad med stora gåvor och född till ledare sällade hon sig slutligen till den jansenistiska oppositionen och förblev in i det sista oböjlig gentemot den kyrkliga auktoriteten. Om henne och henne nunnor sade man: "Rena som änglar och högmodiga som djävlar."

Så fjärran allt detta är från Er anda! Vilken avgrund ligger det inte mellan dessa kvinnor och Er! "Kyrkans dotter" var det namn som var Er kärast. Det var det Ni viskade fram på Er dödsbädd. I Ert liv har Ni arbetat mycket *för* och *med* Kyrkan och till och med tagit på Er lidanden som tillfogats Er *av* Kyrkan.

Å, om Ni ändå kunde lära våra dagars "profeter" något av Er metod!